

ŠOLA V NARAVI

CENTER ŠOLSKIH IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI • Revijaza spodbujanje in razvoj šole v naravi • Letnik III • DECEMBER 2011

SPOŠTOVANI RAVNATELJI, UČITELJI, UČENCI IN STARŠI!

Živimo na planetu, ki je edinstven. Ne poznamo drugega, ki bi omogočal življenje. Prečudovita stvar. Kako srečni smo in koliko naključij je bilo potrebnih, da živimo! Imamo čutila, s katerimi doživljamo svet okoli sebe. Znamo se tudi smejati, objeti, razumeti.

Smo najbolj razvita vrsta, ki se aktivno vključuje v naravni svet in smo ga zmožni tudi spreminjati. Prilagodili smo ga sebi in svojim potrebam. Tako smo se od narave preveč ločili in ob tem tudi izgubili nepotrebne občutke in instinkte. Šele opozorila znanstvenikov, da zemlja ne bo prenesla nenehnega razvoja in strmega povečevanja človeške vrste, ki je preseгла že sedem

milijard, so začela vplivati na razmišljanja ljudi, da je ponovno potrebno prisluhniti naravi in njenim zakonitostim, tako da z bolj odgovornim ravnanjem dvignemo zavest prihajajočih generacij o nujnosti ukrepanja.

Imamo idealno priložnosti, da v sklopu dejavnosti, ki jih vajamo v šoli v naravi, prebudimo tako nujno potreben občutek razumevanja naravnega toka. Naši otroci se lahko ob spoznavanju trilobitov znova dotaknejo preteklosti, ob objemu drevesnega debla začutijo sedanost in se ob letu ptice na nebu zavedo prihodnosti. Ob napornem vsakdanu na drugačen način spoznajo in razumejo doživljanje drug drugega. Tako ujeti

trenutki časa, ki jim jih omogočajo naši domovi v Centru šolskih in obšolskih dejavnosti, so del nekega drugačnega sveta. Bolj povezanega, bolj čutnega, bolj trajnega, bolj odgovornega: do sebe, drugih in narave.

V prihajajočem letu 2012 zaposleni na CŠOD želimo učencem, staršem, učiteljem in ravnateljem čim več novih spoznanj in srečnih trenutkov. Vabimo vas, da se nam znova pridružite v svetu narave. Občutki so neskončni in doživetja nepozabna.

Vesele božične praznike in srečno novo leto vam želimo!

Alenka Kovšca,
direktorica CŠOD

Foto: Martin Kreč

Izdajatelj
CENTER ŠOLSkih IN
OBŠOLSkih DEJAVNOSTI

Frankopanska 9
1000 Ljubljana
Slovenija

E-naslov: info@csod.si
Spletna stran: www.csod.si
Telefon: 01 23 48 600
Telefaks: 01 23 48 630

Revijo sofinancira
Ministrstvo za šolstvo in šport

Odgovorna oseba
Alenka Kovšca

Uredništvo
Irena Kokalj
Živa Pečavar
Mirjana Jesenek Mori
Igor Rudman
mag. Ida Kavčič
mag. Karmen Arko

Recenzija
dr. Jelka Strgar

Naklada
600 izvodov

Lektoriranje
Darinka Verdonik, prof. slov.

Oblikovanje in tisk
Birografika Bori

Cena: 0,5 EUR
ISSN 1855-5772

DOM PECA

V osrčju Koroške, v dolini reke Meže, v zavetju Pece, leži dom Peca.

Okolice doma je odeta v tančice skrivnostnih legend: kralj Matjaž, bergmandlc, legenda o zakladu kmetije Grauf ... Pokrajini je pustilo pečat rudarjenje (rudnik svinca in cinka Mežica) in fužinarstvo. Številni iskalci rudarske sreče so v preteklosti dodobra raziskali vso okolico. Danes so tu iskalci znanja o naravi učenci. Okolico raziskujejo kot pohodniki, kolesarji, naravoslovci, družboslovci, etnologi, tekači na smučeh, alpski smučarji ... Njihove poti vodijo mimo botaničnih rajev suhih, nepokošenih travnikov in gozdnih sestojev smreke, bora, macesna in bukve. Narava postane učilnica, kjer ima velik pomen celovita zgradba odnosov, kjer ima vsak svoje mesto v soodvisnosti od drugega. Na kmetijah se seznanijo z delom in zgodbami iz preteklosti. Skozi spoznavanje si oblikujejo odnos do narave, do preteklosti, do življenja. Odzivi, besede in pogledi učencev nas iz dneva v dan bogatijo. Najlepši trenutki dneva, tedna ali leta so, ko:

- učenca prehodi in premaga 300 m nadmorske višine, in ko prispe do kočice na Pikovem, je njena največja želja klic domov: »Mami, oči, uspelo mi je!«
- so izjave učencev po kolesarjenju po rudniških rovih: »Noro, ali bomo še kaj kolesarili?«, »Brez problema bomo očistili kolesa!«, »Kakšne dragocene kamne sem našel v rudniku!«
- učenka, ki smo jo ob prihodu v dom »oblekli« in opremili s smučarsko opremo, na koncu tedna s solzami v očeh v zahvalo nariše risbico: »Hvala, da ste me naučili smučati.«
- učenec z Aspergerjevim sindromom premaga strah in se prvič pelje z gondolo na goro Peco, prvič zavesla s kanujem po reki Dravi in prvič prime v roke močeradca,
- Matic, ki se že pet let veseli in udeležuje naših aktivnih počitnic S kolesi smo hitrejši, vpraša: »Ali bom lahko naslednje leto ponovno prišel, kljub starosti 17 let?« (zgornja starostna omejitev je 15 let),
- konec tedna največji aplavz doživijo kuharji: »Hrana je tako dobra, da bomo kuharja kar s sabo odpeljali!«

Foto: Martin Kreč

Žal današnji način življenja povzroča, da je čedalje manj učenec, katerih interesi so povezani z naravo. Koliko staršev si vzame čas in popelje otroka v naravo, da se sproščeno igra v gozdu, na travniku, ob potoku, in mu pokaže, kako se zakuri ogenj, speče jabolko na palici? Namesto računalnika in televizije je zunanja dejavnost učenca le igra na igrišču ali posedanje po klopcah. Nič opazovanja, raziskovanja in doživljanja narave. Nepoznane narave otroci ne znajo spoštovati in so izgubljeni pri smotrnem upravljanju z naravnimi viri (zakaj z vodo varčevati, če vedno teče, ko odpremo pipo?). Prisoten je strah pred neznanim. Zato bodo minute, ure, dnevi, tedni ... zaposlenih v Domu Peca tekli v smeri naučiti učence naravo opazovati, poslušati in čutiti. Pridružite se nam!

Zapisala: Metka Tajzel, univ. dipl. ing. gozd.

Viktorija Zupan

Foto: Aleksej Kuzmin

SPODBUJANJE OSEBNIH ODZIVOV NA OKOLJE

Kdaj ste nazadnje vonjali zemljo; se dotaknili veje drevesa; od blizu opazovali lišaj na steni; preprosto stali in prevzeti občudovali razgled, zvoke in vonje skritega kotička?

Ljudje zahodne civilizacije se ne počutimo povezane z zemljo. Naš stil življenja nas ločuje od narave. Svojo »divjost« skušamo skriti za vsako ceno. Ponovno prebujenje naših čutov in vzpostavitev pristnega odnosa do narave pa je ključnega pomena za spreminjanje našega odnosa in vedenja do narave. Široko znanje o ekologiji in okoljskih vprašanjih ne privede vedno tudi do večje ozaveščenosti in delovanja v prid okolja. Namesto tega se moramo dotakniti človeških src in jih spodbuditi, da vzpostavijo pristen odnos do narave. John Fowles pravi, da: »danes poznamo povsem dovolj informacij, klavrno pa zaostajamo v čustvenem in estetskem odnosu ... Zahteva po ohranjanju narave lahko izhaja samo iz intenzivne potrebe in ljubezni do neposrednega doživljanja narave.«

Izklopi računalnik, preklopi na okolje

Živimo v izrazito tehnološkem svetu, kjer znanje pridobivamo predvsem iz sekundarnih virov (televizija, internet...). Širše in podrobnejše znanje o okolju nam omogoča, da zaznamo probleme, vendar v njih ne vidimo povezave s svojim življenjem.

Nekateri ljudje verjamejo, da so računalnik in neomejene informacije ključ do razumevanja in reševanja okoljskih vprašanj. Svojo trditev argumentirajo, da je računalnik učinkovitejši od človeškega uma, da lahko analizira maso podatkov, predvaja simulacije in predlaga rešitve. Res nam omogočajo večjo objektivnost, toda ali nam pomagajo živeti bolj trajnostno življenje?

Zlahka podležemo moderni informacijski tehnologiji, ki nam ponuja natančne odgovore, hkrati pa nas odtuja od narave. Zelo pomembno je, da smo v neposrednem stiku z naravo, da uporabljamo svoja čutila in intuicijo. Chet Bowers (1991) pravi, da: »nam računalnik pomaga razumeti naravo in kompleksnost ekoloških motenj, vendar pa je komaj uporaben pri spopadanju z vgrajenimi vzorci zavesti, ki povzročajo, da ravnamo, kot da nismo soodvisni del biotske skupnosti.«

Računalniki vsekakor predstavljajo koristno orodje pridobivanja znanja, vendar moramo pri iskanju odgovorov upoštevati našo povezanost z naravo. Bistvo našega dolgoročnega preživetja je v moralnem odnosu do preostalih biotskih skupnosti.

Zaradi tehnološke dobe je delo učiteljev na prostem še toliko bolj pomembno, saj ponuja direktne izkušnje v naravi. Zato izklopite računalnik in preklopite na okolje.

Dejavnosti za vzpodbujanje čutil

Otroci svoje okolje raziskujejo s prirojeno radovednostjo in uživajo v učenju skozi neposredno izkušnjo. Odrasli pa se od narave izoliramo z materialnimi dobrinami (avtomobili, centralno ogrevanje ...). Namesto aktivnih udeležencev postanemo opazovalci. Avtor se spominja obiska ene izmed najosupljivejših pokrajin na

svetu, Grand Canyonu, kjer je presenečen opazil, da je večina ljudi pokrajino opazovala skozi okna tamkajšnjega turističnega centra. Kot učitelji v naravi lahko pomagamo mladim ponovno vzpostaviti pristen stik z naravo. Pri tem pa moramo biti previdni, saj imajo mnogi mladostniki številne pomisleke in predsodke v zvezi z raziskovanjem okolja:

- Mladostniki so pogosto pod pritiskom vrstnikov, da raziskovanje okolja ni »cool«.
- Ne želijo se umazati.
- Ne želijo početi stvari, ki se jim zdijo otročje.

Učitelj mora zato preudarno izbrati prostor in igre, vzbuditi zaupanje in sodelovanje ter pustiti naravi, da preprosto odigra svojo vlogo.

Samota v naravi

Številne kulture po svetu priznavajo samoti glavno vlogo za spodbujanje razmišljanja in osebne rasti. Ponekod samotno potovanje mladih po naravi predstavlja obred zrelosti na prehodu iz otroštva v odraslo dobo (aborigini, indijanci). Samota predstavlja pot do samozavedanja in neodvisnosti ter omogoča mladim globlji vpogled v življenje in njihovo vlogo v družbi.

Doživljajski programi (npr. Outward Bound) že mnogo let poudarjajo prednosti takšnih samotnih izkušenj za osebni razvoj posameznika. Takšni trenutki predstavljajo osnovo za vzpostavljane pravih čustev in odnosa do narave. Presenetljivo, koliko veselja mladi užijejo ob teh izkušnjah v naravi. Pogosto se vračajo na mesta, kjer so prvič izkusili samoto. Ta doživetja so močnejša, če pri tem nimajo posebnih nalog (kot so pisanje poročil ali dnevnika), ki bi jih usmerjale k analiziranju podatkov. Njihove misli so proste, njihova čutila pa usmerjena na razglede, glasove in vonje okolice. Takšne izkušnje jim pomagajo začutiti povezanost življenja, ki vodi do duhovnega zavedanja.

Pustolovščine in čutno zavedanje

Plezalec spoznava podrobnosti stene, medtem ko se premika čeznjo. Kanuist postane del rečnega toka, ko drsi skozi brzice in vrtince. Mornar zazna lahne spremembe vetra in nanje prilagodi ladjo in jadra. Naravo zaznavajo celostno, skozi vsa čutila.

Takšno zaznavanje narave skušamo približati tudi mladostnikom. Nekaterim zavedanje spodbudi slikovita pokrajina (morje, gore, kanjoni, puščave) in na življenje pričnejo gledati z drugačnimi očmi, počutijo se povezani z naravo. Večina mladih želi ob globljih izkušnjah izraziti in deliti svoja čustva.

Duhovno zavedanje

Mnogo primerov govori o globokih izkušnjah učiteljev in mladostnikov v naravi. Ameriški psiholog Abraham Maslow je te

Foto: Carmen Onišak

izkušnje poimenoval »vrhunske izkušnje«, ko človeka prevzame občutek povezanosti in vznesenosti nad dejstvom, da je živ. Tovrstne izkušnje so zelo globoke in lahko predstavljajo življenjsko prelomnico. So duhovne izkušnje. Psihoterapevtka Jean Liedloff (1989) opisuje, kako je na samotnem sprehodu v gozdovih Ma-ina odkrila čudovito jaso:

Prizor je bil popoln, tako močan, da sem se ustavila. Šla sem do roba jase, previdno, kot bi vstopala v svet prostor. Na sredi jase sem sedla, nato legla na tla in položila svoje lice na vlažen mah. To je to, sem si rekla in nenadoma je izpuhtel ves strah, ki je obvladoval moje življenje. Odkrila sem manjkajoče bistvo stvari in oklenila sem se znanja, ki je bilo na tem skrivnem kotičku tako jasno prisotno.

Jasa je bila njeno sveto mesto in je postala njena prispodoba razumevanja življenja.

Vloga učitelja

Učitelj duhovnih izkušenj ne more predvideti. Le-te so spontane in rezultat posebnih okoliščin. V najintenzivnejši obliki lahko privedejo do občutka zlitja z naravo. Učitelj pripravi prostor in izkoristi dane priložnosti, ko se te pojavijo. Pripravi dejavnosti za urjenje zavedanja, ki ponovno prebudijo naše čute in spodbudijo čustva povezanosti z naravo.

S takšnim poučevanjem dosežemo srca in misli mladih. Še pomembnejše pa je, da ozavešijo svoj odnos in obnašanje do narave, ki predstavlja predpogoj za trajnostni način življenja.

Prevedla in priredila: Janja Gril, prof.

Vir: Geoff Cooper: Outdoor with young people. A leader's guide to outdoor activities, the environment & sustainability, Practise. Russell House Publishing, 1998

UČENJE ALPSKEGA SMUČANJA V DOMU PECA

Pozimi se v Domu Peca veliko dogaja. Učitelji se trudimo, da otroci uživajo v snežnih radostih, saj je zimski čas namenjen šoli v naravi s poudarkom na alpskem smučanju. Osnovne in srednje šole lahko izbirajo med dvema smučiščema. Smučišče Črna na Koroškem otroke navdušuje zato, ker se je tam kalila naša šampionka Tina Maze. Čeprav samo z eno vlečnico in dvema progama, je teren primeren tako za začetnike kot tudi za tiste, ki že imajo smučarsko znanje. Drugo, večje smučišče Skigebiet Petzen se nahaja na avstrijski strani pogorja Pece. Nad 2000 m nadmorske višine nas osvaja s čudovitimi tereni za vse stopnje smučarskega znanja in tudi z več kot 12 km dolgo progo.

Obe smučišči sta od doma oddaljeni približno 20 minut vožnje z avtobusom. Učencem organiziramo prevoz, zavarovanje in smučarske vozovnice. Pri tem je treba poudariti zelo ugodno ceno, saj je cena dnevne vozovnice za smučišče Črna na Koroškem 5 evrov, za smučišče Petzen pa 7 evrov. V ceno prevoza na smučišče Petzen je vključen tudi avtobusni prevoz do pokritega bazena na Ravnah na Koroškem, kjer se lahko v popoldanskem času sprostimo s plavanjem.

Petdnevni program šole v naravi s poudarkom na alpskem smučanju v Domu Peca poteka tako, da v ponedeljek ob prihodu skupine preverimo smučarsko opremo učencev in jo po potrebi zamenjamo ali dopolnimo z ustrežnejšo. V domu imamo namreč 28 kompletov smuči in palic ter 55 smučarskih čelad.

Po zgodnjem kosilu se že prvi dan odpeljemo na izbrano smučišče, kjer preizkusimo smučarsko znanje in učence glede na stopnjo znanja razdelimo v homogene skupine.

Ampak tu ponedeljka še ni konec.

Po večerji, v času večerne animacije, na zanimiv in sodoben način seznanimo učence z 10 pravili FIS (mednarodna vedenjska pravila) in smučarsko opremo ter jim pokažemo film o alpskem smučanju.

V torek, sredo in četrtek do kosila poteka šola smučanja na izbranem smučišču.

Popoldnevi so namenjeni teku na smučeh, sankanju, plavanju v bazenu na Ravnah ali obisku Podzemlja Pece po turističnem rudniku in muzeju, pa še kaj bi se našlo. Večere si popestrimo z izborom najbolj »odštekane« frizure Doma Peca, pantomimo, z nočnim sprehodom, kjer opazujemo zvezde ...

Foto: Aleksej Kuzmin

V četrtek zvečer pa priredimo še žrebanje čisto pravih štartnih številčk za čisto pravo tekmovanje ob zaključku šole smučanja.

Tekmovanje poteka zadnji dan v dveh delih. V prvem delu učenci tekmujejo oz. prikažejo pridobljeno znanje skozi spretnostno vožnjo, ki je kombinacija različnih ovir, zavojev in obratov. Druga vožnja pa je vožnja skozi postavljena veleslalomskata vratca.

Za srednješolce lahko organiziramo tekmovanje v paralelnem slalomu.

Po tekmovanju sledi razglasitev rezultatov in podelitev priznanj.

Po dogovoru s šolo ponujamo 2 do 3 učitelje smučanja CŠOD (sicer imamo v Domu Peca kar pet učiteljev alpskega smučanja) in dogovor s SK Mežica o najemu učitelja za šole, ki potrebujejo dodatne učitelje.

Šole velikokrat izberejo kombinacijo obeh smučišč tako, da smo prva dva dni na smučišču Črna na Koroškem, naslednje tri dni pa na smučišču Petzen. Tu se učenci spoznajo tudi z uporabo različnih vlečnih naprav in kabinsko žičnico. Na obeh smučiščih imamo dogovorjeno tudi shrambo opreme.

Zime se res že veselimo!

Aleksej Kuzmin, prof.

Foto: Aleksej Kuzmin

NAUČIMO SE SMUČATI

Alpsko smučanje je še vedno najbolj razširjen in priljubljen zimski šport v Sloveniji ali, kot mu radi pravimo, naš nacionalni šport. Na smučišča vsako leto prihajajo novi rodovi nadobudnežev, ki se učijo svojih prvih zavojev na smučeh.

Predstavljamo vam nekaj opisov iger in posameznih metodičnih enot za učenje alpskega smučanja.

Vsebinska enote: Prilagajanje na smučarsko opremo in osnovne oblike drsenja

Cilji:

- prilagoditi na smučarsko opremo,
- naučiti obračanja na mestu,
- naučiti drsenja naravnost,
- naučiti zaustavljanja v plužnem položaju,
- naučiti vzpenjanja,
- naučiti vstajanja,
- naučiti preprostih sprememb smeri.

Metodične enote:

- prilagajanje na smučarsko opremo,
- obračanje,
- drsenje naravnost (z različnimi položaji smučí),
- ustavljanje v plužnem položaju,
- vzpenjanje,
- vstajanje,
- preproste spremembe smeri drsenja.

Pripomočki: smučarske palice, žoga, stožci.

Uvod:

- predstavitev,
- preverjanje prisotnosti,
- preverjanje smučarske opreme,
- igramo se igrico z žogo za spoznavanje imen.

Ogrevanje:

Za ogrevanje nekaj igríc brez smučí, da se učenci prilagodijo gibanju v smučarskih čevljih:

- »WC školjke«: določim učenca, ki lovi, ostali tečejo znotraj označenega prostora; kogar se dotakne, postane WC školjka, »reši« ga lahko prost učenec tako, da mu sede na kolena in »potegne vodo«,
- kdo se boji črnega moža,
- naprej-nazaj-prsti-pete: učenci se postavijo v krog in po navodilih tečejo naprej/nazaj/po prstih naprej/po petah nazaj/obrnejo smer/...

Snovna priprava:

Skozi igro se prilagajamo smučem in smučarski opremi.

- Vaje na mestu:
- naučimo se pripeti obe smučki in kasneje tekmujeemo,

- na mestu se naučimo osnovni smučarski položaj, se nagibamo naprej, nazaj, gibamo gor-dol, dvigamo sprednje/zadnje dele smučí, prestopamo levo-desno, čez ovire, prestopamo v krog (»rišemo snežinke«).
- Igre na eni smučki:
  - skiro,
  - kdo dlje drsi,
  - štafeta,
  - enostaven poligon.
- Na obeh smučeh:
  - na mestu se naučimo paralelnega, klinastega in plužnega položaja smučí,
  - s poskoki prehajamo iz enega v drugega.
- Obračanje na mestu:
  - risanje snežinke.
- Drsenja naravnost in ustavljanje v plužnem položaju:
  - pica-špageti-pica,
  - dan-noč,
  - ustavljanje,
  - ustavi se do ...,
  - smuk-plug-smuk.
- Vstajanje:
  - brez in s palicami na ravnini,
  - brez in s palicami na strmini.
- Vzpenjanje:
  - stopničasto,
  - smrečica,
  - kombinirano.
- Preproste spremembe smeri drsenja:
  - pahljača zavojev,
  - navezovanje zavojev,
  - navezovanje zavojev mimo ovir.

Prvo vadbeno enoto na smučišču zaključimo z vajami za raztezanje, nato pa očistimo in pospravimo smučí.

Veselim se novih izzivov pri delu s smučarji začetniki, saj z veseljem opazujem navdušenje otrok, ko premagajo začetni strah in osvajajo nove sposobnosti. In morda mi še kdaj kak učenec privabi solze oči, ko (v petek po tekmi) pred vsemi sošolci izjavi: »Učiteljica, hvala, ker ste mi omogočili, da sem danes smučal med pravimi veleslalomskimi vratci, čeprav sem v ponedeljek prvič v življenju stal na smučkah!«

Priprava: mag. Metka Rožen, prof.

Vir: Smučarska abeceda (Rok Tomažič in Tjaša Hudarin, 2006).

SKORJASTA HIŠA PRED DOMOM PECA

Skorjasta hiša je zgrajena iz »zaplat« smrekovega lubja. Zgleda krhka, vendar je močna. V njej si varen pred dežjem, točo, snegom in mrazom.

V preteklosti so v takih hišah (bajtah) bivali gozdni delavci sekači. Tudi mesec dni ali več. Delovišča so bila odmaknjena od njihovih bivališč in gozdovi niso bili prepredeni z gozdnimi prometnicami tako kot danes. Zato so si gozdarji uredili začasen dom iz materiala, ki ga je nudila okolica. Drevesne suhljice so postavili v obliki šotora in pokrili s smrekovim lubjem. Zaplate lubja so bile široke, kot je obseg debla, in dolge več metrov. V notranjosti so iz kamenja naredili kurišče, iz lesenih brun in praproti ali iz suhega listja pa postelje. Tudi naša hiša iz lubja ima v notranjosti kamnito ognjišče in klopi iz brun. Glede svoje velikosti bi lahko bila vpisana v Guinnessovo knjigo rekordov. Je tako velika, da sprejme cel razred učencev, ki na ognju pečejo jabolka in poslušajo zgodbe iz preteklosti.

Vprašanje: Kaj so jedli gozdni delavci?

Odgovor: FRIKO.

Vprašanje: Kaj je to?

Odgovor: Polenta iz sestavin, ki so imele dolg rok trajanja. Zaupam vam recept.

Recept za FRIKO:

- v vodi skuhaš koruzno polento, zliješ jo na desko in oblikuješ manjše koščke (5 x 10 x 5 cm),
- na ognju prepražiš »grumpe« (ocvirke) in sir ter dodaš na kocke narezano polento,
- postrežeš na lesenih deskah z leseno žlico,
- ko poješ, si močan kot GOZDAR.

DOBER TEK!

Zapisala: Metka Tajzel, univ. dipl. ing. gozd.

MUZEJSKO-RUDARSKA POT POD PECA

Ste se že kdaj s kolesi vozili pod zemljo – po rudniških rovih? Pridite k nam in popeljali vas bomo skozi čudoviti svet podzemlja.

Rudarji so pod goro Peca 340 let odkopavali svinčovo in cinkovo rudo. V vseh letih delovanja rudnika so izkopali skoraj 1000 km rovov. Večino rovov so izkopali v trdo kamnino. Rudo in jalovino so iz rudnika odvažali z vozički po številnih transportnih poteh. Leta 1994 so rudnik zaprli.

Po enem od rovov danes poteka edinstvena kolesarska pot, ki povezuje dve dolini – Breg in Igrčevo. Začne se le nekaj deset metrov od Doma Peca v Fridrihovem rovu. V spremstvu vodiča in soju naglavnih svetilk tako prevozimo okoli deset kilometrov rudniških rovov in si med potjo ogledamo tudi rudarsko opremo ter poiščemo kristale kalcita. Pot poteka po varnih rovih in se dvigne le za okrog 15 m, votline in grbine nekdanjih železniških pragov pa poskrbijo za nekaj kolesarskega adrenalina. Nepozabno pustolovščino zaključimo tam, kjer smo začeli, pred Fridrihovim rovom. Čaka nas še nekaj deset metrov vzpona do Doma Peca in pranje umazanih koles. Delo v rudniku namreč nikoli ni bilo in tudi danes ni primerno za tiste, ki se ne želijo umazati.

V sedmem in osmem obzorju pa je tudi muzejska pot, na kateri so predstavljeni načini rudarjenja in rudarska oprema od začetkov pred 340 leti do zadnjih dni rudarjenja. Za ogled tega dela rudnika se je treba opremiti s čelado, svetilko in zaščitno pelerino. Sedemo v prav tiste jamske vozičke, s katerimi so se pred leti v rudnik prevažali rudarji, in se po 3,5 km dolgem Glančnikovem rovu odpeljemo do delovišča Moring, kjer se začne muzejska pot.

Foto: Carmen Onišak

Na Glančniku je tudi rudarski muzej, ki je vsekakor vreden ogleda. V njem je predstavljena jamomerska soba, etnološka zbirka, ki prikazuje bivanjsko kulturo mežiških rudarjev, ter zbirka rud, mineralov in fosilov.

Spodnje dele rudnika je zalila voda, zato se nam v kratkem obeta tudi veslanje s kanuji po rudniških rovih. Nekateri smo to že preizkusili in bili nad doživetjem navdušeni. Želimo si, da bi ga lahko kmalu omogočili tudi učencem, ki prihajajo v Dom Peca.

Metka Rožen, prof.

Foto: Martin Kreč

PETER NAGLIČ

Tisti, ki z njim delamo že od odprtja Doma Peca, ga poznamo kot dobrega pedagoga in zanesljivega so-delavca. Zelo radi ga imajo tudi otroci. Malokdo pa ve, da se je danes navdušen gornik, načelnik GRS Koroške in turni smučar pred nekaj leti boril za odličja s Petrom Mankočem. Čeprav nosita isto ime, »plava« Peter Naglič, prof. športne vzgoje, danes v čisto drugih »vodah«.

Kot športnega pedagoga te sprašujem: kateri so tvoji najljubši športi?

Gorništvo, turno smučanje, gorsko kolesarjenje, alpsko smučanje pa še kaj.

Sploh nisi omenil plavanja. Svojo športno pot pa si pravzaprav začel kot plavalec. Lahko opišeš svoje plavalne začeteke?

Plavati sem se naučil pri treh letih, pri šestih sem začel trenirati. Plavanje na Ravnah je imelo tradicijo in ugled. Treniral sem 11 let.

Kateri so bili tvoji največji plavalni dosežki?

Na državnih prvenstvih Jugoslavije sem se kot starejši pionir uvrščal med prvih pet. V kadetski kategoriji sem v samostojni Sloveniji dvakrat osvojil naslov državnega prvaka na 100 in 200 m delfin in tretje mesto na 200 m mešano. V mladinski kategoriji sem na državnem prvenstvu osvojil 3. mesto na 200 m mešano.

Kako pa se plavalec znajde med skalami? Kdaj si se zapisal alpinizmu?

V tretjem letniku srednje šole, ko sem nehal trenirati plavanje, sem imel naenkrat preveč prostega časa, zato sem začel s športnim plezanjem. Po kakšnem letu ali dveh sem začel plezati tudi v gorah.

In kateri so tvoji največji alpinistični dosežki?

Preplezal sem okoli 300 alpinističnih smeri, različnih težavnostnih stopenj in dolžin. Moja najvišja dosežena višina je 6768 m – vrh Huascarán v Peruju. Dve prvenstveni smeri pa sem preplezal v Cordilleri Villcanoti – 5530 m, Slovenska smer, in 5108 m – Dva vrhova za dva prijatelja – Nevada Mullococha. Vse v Južni Ameriki.

Kaj je tisto, kar te »vleče« v gore? Zakaj rad plezaš?

To so mi položili že v zibelko. Verjetno imam v krvi, da imam rad naravo (gore, reke, gozd, morje ...). Rad imam samoto, spokojnost narave. Tam si tako sam s seboj kot nikjer drugje. Včasih slišiš tišino, vidiš neskončnost. In v takšnih trenutkih se zaveš, kako majhen si. Da si samo pikica v vsej tej lepoti, ki te obdaja. Plezam za rekreacijo, hobi in sprostitve.

Si tudi gorski reševalec. Kdaj in zakaj si postal reševalec?

Gorski reševalec sem postal leta 2002. Pred tem sem bil dve leti pripravnik. Zakaj? Že od nekdaj rad pomagam drugim, še posebej, če so ljudje v težavah. Veliko sem plezal v Raduhi in ob

koncih tedna smo se družili z gorskimi reševalci. Ti »domujejo« na Grohotu pod Raduho, kjer je zavetišče GRS Koroške. Tako so me povabili v svoje vrste ...

Ti je kakšna reševalna akcija ali dogodek iz reševanja ostal v posebej lepem spominu?

V Peruju je za višinsko boleznijo zbolel moj prijatelj. Po uspešnem vzponu na Urus (5405 m) smo popoldne v baznem kampu ugotovili, da ga je hudo zdelala višina. Takoj smo začeli z organizacijo reševanja. Dva sva ga še isti večer začela spremljati (podpirati) do najbližje vasice (6 ur) in naprej v Huaraz. To je bilo moje najnapornejše reševanje in hkrati najlepše, saj sem se zavedal, da smo na ta način rešili človeško življenje. Prijatelju je odpovedalo pljučno krilo, kar je bilo ugotovljeno po povratku v Slovenijo.

Katero reševanje pa te je najbolj pretreslo?

To je bilo reševanje v plazu pod severno steno Raduhe 28. 2. 2010, ko sta se smrtno ponesrečila dva mlada gornika alpinista.

Kako se kot reševalec soočaš s stresom, kadar se reševanje ne konča uspešno?

Večkrat se po analizi reševalne akcije s prijatelji reševalci pogovarjamo še dolgo v noč. Najboljše je, da vse svoje občutke in občutenja nekomu zaupaš, se izpoveš. Če stvari držiš v sebi, ti še dolgo ne dajo miru, včasih pa o neljubih dogodkih tudi sanjaš in jih prelevaš v sebi. Sem zelo realen človek. Naučil sem se razumeti in sprejemati tudi smrt.

Zadnji dve leti si načelnik GRS Koroške. Si najmlajši načelnik GRS v Sloveniji?

Mislím, da.

Predstavljam si, da ima načelnik precej odgovorno delo, in verjetno tega dela ni malo. Katere naloge opravljaš?

Skrbim za organizacijo celotne postaje oz. društva. V postaji nas je 36. Obveščam jih v primeru reševalnih intervencij, skrbim za organizacijo akcij, vaj, seminarjev, tečajev ... Skrbim za stike z ostalimi organizacijami v sistemu zaščite in reševanja RS in v tujini, skrbim za finančno poslovanje, pridobivam donatorje in sponzorje, nabavljam opremo ... Kot načelnik sem tudi član UO GRZS. Torej se udeležujem sestankov na nivoju Gorske reševalne zveze Slovenije. Dela mi nikoli ne zmanjka.

Delo načelnika opravljaš volontersko, poleg redne zaposlitve. Od kod volja in energija za to?

Ko si enkrat zapisan gorski reševalni in če ti to postane način življenja, potem to delaš iz ljubezni – predvsem pomagaš ljudem v stiski. Biti načelnik mi je bil življenjski izziv in svoj mandat bom zagotovo speljal do konca. Je pa res, da je današnji tempo življenja tako hiter in napet, da se večkrat vprašam, kako dolgo bom še zmožel.

Kaj ti je najbolj všeč pri tvojem delu na CŠOD?

O takšnem delu in službi sem sanjal že na fakulteti. Všeč mi je, da sem v naravi in da sem ves čas v gibanju.

Imaš šestletnega sina Jaka. Je »podedoval« kaj tvojega navdušenja za plavanje in gornišтво?

Nekaj malega je podedoval. Vode se ne boji. Splezal bi pa tudi na vsak balvan, ki je ob poti.

Spraševala: Metka Rožen, prof.

MARBURG, NEMČIJA

Septembra sem v okviru mednarodne izmenjave učiteljev odpotovala v Marburg v zvezno deželo Hessen. V svojo sredo so me sprejeli sodelavci neprofitne organizacije bsj Marburg (Verein zur Förderung bewegungs und sportorientierter Jugendsozialarbeit e.V.). Organizacija je bila ustanovljena leta 1986 v sodelovanju z Oddelkom za športno vzgojo Philippsove Univerze v Marburgu. Leta 1996 je organizacija postala članica EOE (European Institute for Outdoor Adventure Education and Experiential Learning).

Njihove glavne usmeritve pri delu z mladimi so: učenje v naravi, doživljajska pedagogika in izkušnjsko učenje. V okviru svojega delovanja izvajajo različne programe:

- šolske in poklicne izobraževalne programe,
- programe za mladostnike iz socialno šibkejšega okolja,
- integracijske programe za invalidne in neinvalidne osebe,
- programe za socialno ogrožene mladostnike,
- programe izobraževanja odraslih,
- vodijo regionalne in medregionalne projekte,
- organizirajo regionalne in medregionalne konference,
- sodelujejo v transnacionalnih projektih (npr. www.leonardo-next.org in www.leonardo-esprit.eu).

Foto: Janja Gril

BSJ ima tri nastanitvene komplekse:

- **Weidenhausen:** Izobraževalno-rekreacijski kompleks se nahaja 25 km jugozahodno od Marburga v osrčju zvezne dežele Hessen. Center ima kapaciteto 110 ležišč v priključnih danskih lesenih hišicah s posebno hišo za seminarje.
- **Wolfshausen:** Izobraževalno-rekreacijski in konferenčni center Wolfshausen (nekdanji Mladinski center) se nahaja 10 kilometrov južno od Marburga. V kompleksu je na voljo 113 ležišč, pet predavalnic in velika dvorana. Kompleks predstavlja odlično okolje za konference in seminarje.
- **ZERUM** (Zentrum für Erlebnispädagogik und Umweltbildung): deluje na obali v kraju Ueckermünde v zvezni deželi Mecklenburg-Predpomorjanski, 15 km od poljske meje. Center je specializiran za izobraževanje in integracijo invalidnih oseb. Od leta 2007 imajo edino jadrnico na svetu, ki je prirajena tako, da lahko z njo upravljajo invalidne osebe.

Prve dneve sem preživela v Weidenhausnu, kjer sem ob socialni delavki Meike Foegen spoznavala metode dela za boljšo socialno dinamiko v razredu. Naslednje tri dneve sem z Antje Gorschewski in Michaelom Hullsom splavarila po reki Lahn, kjer so nadobudni mladi raziskovalci spoznavali skrivnosti in čar raziskovalnega dela.

V drugem delu sem spremljala izobraževanje odraslih. Prvo izobraževanje je potekalo v vasi Sarnau, kjer sta Karen Rohlfis in Antje Gorschewski izvedli izobraževanje za vzgojiteljice z naslovom »Dogodivščine in igre v naravi«. Zadnja dva dneva pa sem v Wolfshausnu spremljala izobraževanje vzgojiteljic, ki sta ga na temo »Mali raziskovalec v naravi« pripravila in izvedla Antje Gorschewski in Martin Vollmar.

To sta bila dva čudovita tedna v univerzitetnem mestu Marburg in njegovi prelepi okolici. Ta izkušnja je obogatila moje pedagoško delo, razširila moja geografska obzorja in me vsekakor tudi notranje obogatila.

Janja Gril, prof.

GEOPARK KARAVANKE

Dom Peca sodeluje v čezmejnem projektu Geopark Karavanke. Projekt temelji na izjemno bogati geološki dediščini. V njem so vključene štiri slovenske ter osem avstrijskih koroških občin. Cilji projekta so varovanje, interpretacija, promocija in trženje geološke dediščine na tem območju.

V ta namen potekajo na obeh straneh državne meje predavanja, terenski ogledi, likovni natečaj ter ustvarjalne in izobraževalne delavnice, ki so organizirane v slovenskem in nemškem jeziku.

Območje Geoparka Karavanke so zaznamovala stoletja rudarjenja v svinčeno cinkovih rudiščih na pobočjih Pece, Uršlje gore in Obirja. Odlikujejo ga številne geološke zanimivosti: Periadriatski šiv, ki je stik afriške in evrazijske tektonske plošče, vulkanske kamnine na Smrekovškem pogorju, številna nahajališča rudnih mineralov (svinčena, cinkova in železova ruda). Tu so nahajališča redkih mineralov dravita in wulfenita ter ostankov fosilov, rudarska dediščina, pa tudi pester in zanimiv relief zaradi gorotvornih procesov.

Poleg geoloških zanimivosti so predstavljene tudi naravne znamenitosti kot so alpski travniki, divji petelin, Najevska lipa in Obirske jame ter bogata kulturna dediščina območja (tradicionalna arhitektura, muzeji, tehniška dediščina).

Foto: Martin Kreč

Šole vabimo k izvedbi geoloških projektnih dni, katerih cilj je širiti znanje geologije. V letu 2012 bodo v parku potekali projektni dnevi pod naslovom Zabavno, poučno, ni mučno. Dan lahko šole izvedete tudi s pomočjo strokovnih delavcev doma Peca. Pokličite nas, da bomo skupaj za vaše učence in dijake uresničili več kot vsak zase.

Janja Gril, prof.

*Lahko je zima mrzla, zelena, bela,
radostnih trenutkov šole v naravi ne bo nikdar vzela:
z nami gredo na pohod ob prelestih Soče,
katere prekrasne pesmi je Gregorčič oče,
ali na izlet s kolesi pod vence Triglava,
ko na ravnini snežni se vsak od nas tudi zabava,
ko v gozdu tihem ujamemo dragoceni občutek -
da, tu je, ravno zdaj, silvestrovega tenutek!*

*Skupaj smo z vami, mi odrasli otroci,
ki vam želimo, da se vam ne izpolnijo VSI upi in želje,
- ker potem ne boste več upali in si želeli,
ki vam želimo, da se vam ne uresničijo VSE sanje,
- ker potem ne boste več sanjali,
želimo vam, da se vam izpolni toliko upov,
želja in sanj, da boste SREČNI.*

Kolektiv Centra šolskih in obšolskih dejavnosti